

Sygn. akt II Ca 2438/20

POSTANOWIENIE

Dnia 18 stycznia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Grzegorz Buła
Sędziowie:	Renata Stępińska del. Renata Mleczo (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 18 stycznia 2021 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku J. G.

z udziałem Z. Ł., A. M., D. M., I. R., R. R. (1), M. S. (1), K. S., W. T., M. S. (2), Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta K.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestnika Skarbu Państwa – Prezydenta Miasta K.

od punktu II postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Podgórze w Krakowie z dnia 22 listopada 2019 roku, sygnatura akt XII Ns 366/19/P

postanawia:

1. uchylić zaskarżone postanowienie w zakresie stwierdzenia nabycia spadku po C. R. i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu dla Krakowa-Podgórze w Krakowie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia, znosząc postępowanie od dnia 9 sierpnia 2019 roku;
2. rozstrzygnięcie o kosztach niniejszego postępowania odwoławczego pozostawić Sądowi pierwszej instancji w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

SSO Renata Stępińska SSO Grzegorz Buła del. SSR Renata Mleczo

Sygn. akt II Ca 2438/20

UZASADNIENIE

postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 18 stycznia 2021 r.

J. G. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku H. P. (1), urodzonej (...) w K., zmarłej(...)r., ostatnio stale zamieszkałej w Ł. oraz C. R., urodzonym (...) w K., zmarłym dnia (...) r.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy dla Krakowa – Podgórze w Krakowie stwierdził, że spadek po H. P. (2) z domu T., córce M. i M., zmarłej (...) roku w K. i tu ostatnio stale zamieszkałej w Ł., nabyli na podstawie ustawy wprost: syn J. T. syn J. i H. w 1/2 części, oraz wnuki przez głowę córki spadkodawczyni L. R. (1) z domu P.: R. R. (1) syn C. i L. w 1/8 części, C. R. syn C. i L. w 1/8 części, J. G. córka C. i L. w 1/8 części, R. R. (2) syn C. i L. w 1/8 części (pkt 1 postanowienia); stwierdził, że spadek po C. R. synu K. i B., zmarłym (...) roku w K. i tu ostatnio stale zamieszkałym w Ł., nabyła na podstawie testamentu własnoręcznego wprost córka J. G. córka C. i L. w całości (pkt II postanowienia); stwierdził, że wnioskodawczyni i uczestnicy ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (pkt III postanowienia).

Orzeczenie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych: H. P. (1), z domu T., ur. (...) w K., córka M. i M., zmarła dnia (...) r. w K., ostatnio stale zamieszkiwała w Ł.. Spadkodawczyni w chwili śmierci była wdową. Spadkodawczyni miała dwoje dzieci: J. T., ur. (...) w K., zm. (...) r. oraz L. R. (2), z domu P., ur. (...), zm. Dnia (...) r. w K.. J. T. w chwili śmierci był żonaty z Z. T., z domu K.. J. T. miał troje dzieci: M. S. (1), ur. (...) w K., A. M., ur. (...) w K. i W. T., ur. (...) w O.. Żona J. Z. H. T.- zmarła dnia (...) r. w K.. L. R. (2), z domu P., zawarła dnia (...) r. związek małżeński z C. R.. Mieli czworo dzieci: C. R., ur. (...) w K., R. R. (2), ur. (...) w K., R. R. (1), ur. (...) w K., zm. (...) r. w K. oraz J. G., z domu R., ur. (...) w K.. Wdowiec po L. C. R.- zmarł (...) w K.. W chwili śmierci był żonaty z T. R., z domu S.. T. R. zmarła dnia (...) r. w K.. R. R. (1) zmarł dnia (...) r. w K.. W chwili śmierci był żonaty z Z. R., z domu D.. Miał córkę K. S., z domu R., ur. (...) w K.. C. R. zmarł dnia (...) r. w P.. W chwili śmierci był żonaty z I. R., z domu S.. C. R. miał dwoje dzieci- D. M., z domu R. oraz R. R. (1). Postanowieniem z dnia 27 maja 1994 r. Sąd Rejonowy dla Krakowa- Krowodrzy w Krakowie Wydział I Cywilny stwierdził, iż spadek po J. T. nabyli na podstawie ustawy po VA części: żona Z. T., córka A. M., córka M. S. (1) oraz syn W. T.. Dnia 23 lutego 2016 r. sporządzono przed notariuszem M. I. w Kancelarii Notarialnej w K. akt poświadczenia dziedziczenia po zmarłej Z. T., w którym stwierdzono, iż spadek po spadkodawczyni nabyli wprost w udziałach po 1/3: syn W. T., córka M. S. (1) oraz córka A. M.. Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 1971 r. Sąd Powiatowy dla m. K. Wydział II Nieprocesowy stwierdził, iż spadek po L. R. (2) nabyli na podstawie ustawy: mąż C. R. w 4/16 częściach oraz dzieci: R. R. (1), C. R., J. R. i R. R. (2) po 3/16 części każde. Postanowieniem z dnia 17 maja 1979 r. r. Sąd Rejonowy dla Krakowa- Śródmieście w Krakowie Wydział I Cywilny stwierdził, iż spadek po R. R. (1) nabyli na podstawie ustawy: żona Z. R. oraz córka K. R. po Vi części. Dnia 12 kwietnia 2019 r. sporządzono przed notariuszem P. W. w Kancelarii Notarialnej w S. akt poświadczenia dziedziczenia po zmarłym C. R., w którym stwierdzono, iż spadek po spadkodawcy nabyli wprost w udziałach po 1/3: żona I. R., syn R. R. (1) i córka D. M.. Dnia (...) r. C. R. sporządził testament, w którym do całości spadku powołał swoją córkę L. R. (2), urodzoną (...) Po śmierci H. P. (1) nie toczyła się sprawa o stwierdzenie nabycia spadku, nie został sporządzony notarialny akt poświadczenia dziedziczenia, nie toczyła się sprawa o uznanie za niegodnych dziedziczenia, żadne z dzieci spadkodawczyni nie zrzekło się dziedziczenia. Spadkodawczyni nie sporządziła testamentu. W chwili śmierci spadkodawczyni nie toczyło się postępowanie o rozwód lub separację. Po śmierci C. R. nie toczyła się sprawa o stwierdzenie nabycia spadku, nie został sporządzony notarialny akt poświadczenia dziedziczenia, nie toczyła się sprawa o uznanie za niegodnych dziedziczenia, żadne z dzieci spadkodawcy nie zrzekło się dziedziczenia. Spadkodawca sporządził testament, w którym do całości spadku powołał swoją córkę L. R. (2). W chwili śmierci spadkodawca był żonaty z T. R., nie toczyło się postępowanie o rozwód lub separację. T. R. nie miała dzieci ani rodzeństwa, jej rodzice zmarli przed nią.

W rozważaniach prawnych Sąd Rejonowy przytoczył treść art. 926 § 1 i 2 k.c., art. 677 § 1 k.p.c. oraz art. 931 k.c. wskazując jednocześnie, że w chwili śmierci spadkodawczyni H. P. (1) była wdową. Posiadała ona dwoje dzieci: J. T. oraz L. R. (2) (z domu P.). Córka spadkodawczyni L. R. (2) zmarła (...) r., a więc przed wnioskodawczynią. W chwili śmierci pozostawała w związku małżeńskim z C. R.. L. R. (2) miała 4 dzieci, a to: R. R. (1), C. R., J. G. oraz R. R. (2). Z uwagi na brak testamentu H. P. (1), Sąd za tytuł powołania do spadku uznał przepisy kodeksu cywilnego regulujące dziedziczenie ustawowe. Wobec powyższego, zgodnie z art. 931 § 1 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. W myśl § 2 jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych. W chwili śmierci spadkodawczyni przy życiu pozostawał jej syn J. T. oraz wnuki: R. R. (1), J. G., C. R. oraz R. R. (2). Wobec powyższego Sąd orzekł jak w pkt I orzeczenia. Następnie

Sąd przytoczył treść art. 1015 § 1 i 2 k.c., art. 926 § 1 k.c., art. 941 k.c., art. 944 § 1 k.c., art. 945§ 1 k.c. i art. 950 k.c., wskazując równocześnie, że uznał, iż spadkodawca C. R. sporządził ważny testament własnoręczny. Testament ten nie został zakwestionowany przez żadnego z uczestników postępowania. Testament ten nie został odwołany. Nie istnieją także żadne przeszkody aby spadek nabyła wymieniona w nim osoba - córka J. G.. O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego postanowienia wniósł uczestnik Skarb Państwa - Prezydenta Miasta K., który zaskarżył to postanowienie w części, tj. w zakresie pkt II postanowienia, zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy:

- art. 670 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłowe przeprowadzenie postępowania dowodowego dotyczącego ustalenia istotnych w sprawie faktów dla stwierdzenia ważności, przedłożonego przez wnioskodawczynię, testamentu własnoręcznego z (...) r. sporządzonego przez C. R. syna K. i B.
- art. 254 § 1 k.p.c. przez zaniechanie dopuszczenia i przeprowadzenia z urzędu dowodu z opinii biegłego grafologa dla stwierdzenia faktu, iż testament z dnia (...) r. został własnoręcznie sporządzony i podpisany przez C. R. syna K. i B.,
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej i obiektywnej analizy materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie, wyrażającej się w uznaniu, że spadkodawca C. R. sporządził ważny testament własnoręczny, podczas gdy poczynione w sprawie ustalenia faktyczne nie dają podstaw do uznania, że nie istnieją przeszkody aby spadek na podstawie testamentu własnoręcznego nabyła córka spadkodawcy J. G..

II. naruszenie przepisów prawa materialnego:

art. 926 § 1 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i stwierdzenie nabycia spadku po C. R. synu K. i B. na podstawie testamentu, w sytuacji braku zbadania czy testamentu sporządzonego przez C. R. nie dyskwalifikują wady oświadczenia woli testatora określone w art. 945 § 1 k.c., tj. brak świadomości lub swobody przy składaniu oświadczenia woli, błąd lub groźba.

W odpowiedzi na apelację J. G. wniosła o oddalenie apelacji w całości.

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Apelacja jest o tyle zasadna, że skutkuje uchyleniem zaskarżonego postanowienia aczkolwiek z zupełnie innych przyczyn niż wskazano w apelacji.

Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, w granicach zaskarżenia bierze jednak zawsze pod uwagę z urzędu nieważność postępowania (art. 378 § 1 k.p.c.).

Kierując się celem zachowania odpowiedniego standardu procesowego orzeczenia sądowego, ustawodawca przyjął, że uchybienia procesowe skutkujące nieważnością postępowania powinny być przez sąd drugiej instancji uwzględniane z urzędu. Bez znaczenia przy tym jest czy między nieważnością postępowania, a wynikiem sprawy istnieje związek przyczynowy. Skarżący takiego związku w każdym razie nie musi wykazywać, a sąd drugiej instancji ustalać. Wpływ nieważności na treść orzeczenia stanowi zatem ustawowe założenie mające charakter domniemania ustawowego, które nie może być obalone (por. System prawa procesowego cywilnego. Środki zaskarżenia pod. red. Jacka Gudowskiego, III cz. 1, LexisNexis s. 210).

Zgodnie z brzmieniem art. 379 pkt 2 nieważności postępowania zachodzi jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej, organu powołanego do jej reprezentowania lub przedstawiciela ustawowego, albo gdy pełnomocnik strony nie był należycie umocowany.

W rozpoznawanej sprawie z taką sytuacją mamy do czynienia. Jak wynika bowiem z aktu poświadczenia dziedziczenia sporządzonego przed notariuszem M. S. (3) (...) roku (Repetytorium A nr (...)), uczestnik postępowania R. R. (2) zmarł (...) roku. Od tej daty postępowanie w niniejszej sprawie powinno toczyć się z udziałem spadkobierczyni R. R. (2), tj. M. S. (2). Tymczasem postępowanie przed Sądem I instancji mimo śmierci R. R. (2) toczyło się z jego udziałem, a spadkobierczyni M. S. (4) nie brała w niniejszym postępowaniu udziału.

Z tej też przyczyny na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy uchylił zaskarżone postanowienie i zniósł postępowanie od 9 sierpnia 2019 roku i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Krakowa – Podgórze w Krakowie. Pozostawiając jednocześnie temu Sądowi rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów postępowania apelacyjnego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.

SSO Renata Stępińska SSO Grzegorz Buła del. SSR Renata Mleczko